

Sygn. akt **III AUa 554/21**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marta Sawińska

Protokolant: Emilia Wielgus

po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2022 r. w P.

sprawy **I. K. i (...) Wyższej Szkoły**

(...) w Ś. W..

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

przy udziale : Fundacji (...) w Ś. W..

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...)

w Ś. W..

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 29 marca 2021 r. sygn. akt VIII U 259/19

1. oddała apelację;

2. zasądza od (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) w Ś. W.. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. kwotę 4 050 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

sędzia Marta Sawińska

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 grudnia 2018 r., nr (...), adresowaną do (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) w Ś. (płatnika składek) oraz do I. K. (ubezpieczonego) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 4 ust. 9, art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1a, art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.) oraz art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1398 ze zm.) stwierdził, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne I. K. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek W. Wyższa Szkoła Społeczno- (...) za okres 10/2013-12/2017 jest równa kwotom wskazanym w sentencji decyzji, stanowiącym sumę wynagrodzenia i stypendium wypłaconego w każdym miesiącu, a nadto wynagrodzenia wypłaconemu ubezpieczonemu z tytułu umów o dzieło zawieranych z Fundacją (...).

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy przytoczył treść przepisów stanowiących jej podstawę oraz zapisy Regulaminu przyznawania stypendiów naukowych dla pracowników (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) i podał, że płatnik składek naliczając podstawę wymiaru składek za osobę ubezpieczoną na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodu nazwanego przez siebie „stypendium naukowym”. Organ rentowy uznał, że umieszczanie w umowach o pracę zapisu dotyczącego wysokości „stypendium”, zasady jego przyznawania i wypłaty, przemawiają za jego pracowniczym charakterem. Dlatego nieuzasadnione byłoby traktowanie powyższego składnika inaczej niż jako część wynagrodzenia za pracę. Ponadto po wydaniu w 2010 r. decyzji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o możliwości przyznawania stypendium, płatnik składek znacznie obniżył wynagrodzenia zasadnicze zatrudnianym pracownikom. Komisja stypendialna zbierała się we wrześniu każdego roku, bowiem nauczyciele przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum, mieli wypłacane stypendium od września. Otrzymujący stypendia nie składali sprawozdań z realizacji celów dla których przyznano stypendia naukowe. W konsekwencji organ rentowy stwierdził, że kwoty wypłacone osobie ubezpieczonej, o których mowa w decyzji, stanowią dodatkowe przychody tej osoby z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, a w konsekwencji stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Nadto, organ rentowy wskazał, że ubezpieczony jako pracownik (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) zawarł z Fundacją (...) umowy cywilnoprawne na okresy: od 1 marca 2013 r. do 30 września 2013 r. (wykłady i recenzje prac i opracowanie wniosku o utworzenie nowego kierunku), od 2 stycznia 2014 r. do 20 sierpnia 2014 r. (wykłady dla studentów), od 1 października 2014 r. do 10 kwietnia 2015 r. (recenzja książki, wykłady dla studentów), od 1 marca 2015 r. do 14 listopada 2015 r. (wykłady dla studentów, opracowanie raportu samooceny dla (...)), od 1 października 2015 r. do 7 maja 2016 r. (wykłady dla studentów, wnioski o utworzenie wydziału zamiejscowego) oraz od 1 marca 2016 r. do 20 sierpnia 2016 r. (wykłady dla studentów). W ocenie organu rentowego, rezultaty pracy ubezpieczonego uzyskiwał de facto jego pracodawca, czyli W. Wyższa Szkoła Społeczno- (...). Siedziba (...) oraz Fundacji (...) były tożsame. Również obowiązki, tak pracownicze, jak i cywilnoprawne wykonywane były w tym samym miejscu, przy wykorzystaniu tych samych narzędzi pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła W. Wyższa Szkoła Społeczno- (...) w Ś. W.. (...) zaskarżając ją w całości.

Odwołująca Szkoła wniosła o:

1) uchylenie decyzji w całości i umorzenie postępowania,

ewentualnie

2) zmianę decyzji w całości poprzez ograniczenie podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne do przychodu z tytułu umowy o pracę zawartej pomiędzy ubezpieczoną a Szkołą,

3) zasądzenie zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołująca Szkoła wykazywała, że proces stypendialny został w sposób sztywny sformalizowany. Podstawą powstania procesu i prowadzenia polityki stypendialnej przez (...) jest przede wszystkim decyzja Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zatwierdzająca pełne spektrum zasad przyznawania stypendiów naukowych dla pracowników (...), co daje pełną rękojmię prawidłowej konstrukcji procesu stypendialnego, a także w sposób zgodny z przepisami prawa determinuje jego modelową strukturę, utrwaloną w regulaminie przyznawania stypendiów. Zamiarem (...) było i jest nie tylko samo stworzenie procesu i zatwierdzenie go w stricte legalnym zakresie, ale przede wszystkim transparentność i dostępność modelu dla obecnych i przyszłych stypendystów, a co istotniejsze poprzez wdrożenie systemu stypendialnego, taka działalność stypendialna, która dawałaby możliwość osiągania celów naukowych, badawczych, projektowych przez beneficjentów. Nie sposób zgodzić się z uznaniem organu rentowego, jakoby wypłata stypendiów naukowych miała na celu wyłącznie obejście przepisów prawa (w rozumieniu przepisów art. 58 § 1 i § 2 k.c.) poprzez zaniżenie przychodu stanowiącego podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie. W

przedmiotowej sprawie stypendium naukowe przyznawane i wypłacane przez (...) nie stanowi takiego przychodu, który wpływałby na podstawę wymiaru składek.

Nadto, odwołująca Szkoła podniosła, że Fundacja (...) oraz (...) to dwa niezależne podmioty, wyposażone w osobowość prawną, z których każdy realizuje swoje cele i dążenia. Fundacja (...) nie zajmuje się bezpośrednio kształceniem studentów, ale ma możliwość podejmowania czynności związanych z szeroko rozumianym rozwojem, którego efektem będą zmiany społeczne i ekonomiczne. Natomiast odwołująca Szkoła zajmuje się przede wszystkim kształceniem wysoko kwalifikowanych kadr, przygotowaniem studentów do samodzielnej pracy zawodowej. Zatem, przy uwzględnieniu przedmiotu umowy o dzieło zawartej pomiędzy Fundacją (...) a ubezpieczonym oraz celów, dla których została powołana Fundacja (...), wykonywanie umowy o dzieło oraz jej rezultat stanowiły realizację własnych, podstawowych celów Fundacji (...) w zakresie działalności oświatowej i edukacyjnej. Zdaniem odwołującej ubezpieczony wykonywał umowy o dzieło na rzecz Fundacji (...), o czym świadczy również fakt, że pomiędzy (...) a Fundacją (...) nie została zawarta umowa oraz (...) nie przekazywała Fundacji (...) środków na sfinansowanie umów o dzieło.

Odwołanie od ww. decyzji złożył również odwołujący I. K. zaskarżając ją w całości.

W uzasadnieniu ubezpieczony wskazał, że stypendia naukowe były przyznawane i wypłacane zgodnie z regulaminem stypendiów, z uwzględnieniem oceny dorobku naukowego i badań naukowych. Ubiegając się o stypendium naukowe, ubezpieczony składał wnioski wraz z udokumentowanym wykazem twórczych osiągnięć naukowych w okresie poprzedzającym, projektów badawczych prowadzonych, zrealizowanych i planowanych do przeprowadzenia. Nadto, odwołujący ubezpieczony wskazał, że umowy o dzieło były realizowane na rzecz Fundacji (...), a nie (...).

Zarządzeniem z dnia 15 lutego 2019 r. wydanym na podstawie art. 219 k.p.c. sprawy z odwołań Szkoły i ubezpieczonego połączono do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygn. akt VIII U 259/19.

Na rozprawie dnia 10 września 2019 r. Sąd Okręgowy – na podstawie art. 477¹¹ § 2 k.p.c. – zawiadomił o toczącym się postępowaniu Fundację (...), informując, że zainteresowana może przystąpić do sprawy w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia zawiadomienia.

Fundacja (...) na tej samej rozprawie, tj. dnia 10 września 2019 r., złożyła oświadczenie o przystąpieniu do sprawy w charakterze zainteresowanego.

Wyrokiem z dnia 29 marca 2021r. Sąd Okręgowy VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P., sygn. akt VIII U 259/19 oddalił odwołania oraz zasądził od każdego z odwołujących na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę po 5400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

(...) Wyższa Szkoła Społeczno- (...) w Ś. W.. jest niepubliczną uczelnią zawodową. Została utworzona na podstawie pozwolenia Ministra Edukacji Narodowej dnia 28 października 2005 r. (nr (...)). Założycielem uczelni jest Fundacja (...) z siedzibą w Ś. W.. Od dnia 1 lutego 2018 r. do dnia 31 sierpnia 2023 r. rektorem uczelni jest I. K.. W okresie od 2007 r. do stycznia 2018 r. I. K. był prorektorem uczelni.

Uczelnia prowadzi studia magisterskie, inżynierskie, licencjackie oraz studia podyplomowe w różnych specjalnościach na kierunkach: pedagogika, praca socjalna, dietetyka, ekonomia, informatyka.

Zgodnie ze statutem podstawowymi zadaniami odwołującej szkoły są m.in.: kształcenie studentów w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy i umiejętności niezbędnych w pracy zawodowej, wychowywanie studentów w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, za umacnianie zasad demokracji i poszanowania praw człowieka, prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, świadczenie usług oraz wykonywanie prac dotyczących transferu technologii

do gospodarki, kształcenie i promowanie kadr naukowych, prowadzenie studiów podyplomowych, kursów, szkoleń w celu kształcenia nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy w systemie uczenia się przez całe życie (§ 3 statutu).

Fundacja (...) w Ś. utworzona w 2002 r. (KRS (...)) jest instytucją pożytku publicznego. Prezesem zarządu Fundacji (...) od chwili jej utworzenia jest nieprzerwanie I. K.. Aktualnie członkiniami zarządu są także A. N., K. J. i M. C..

Siedziby odwołującej Szkoły oraz Fundacji (...) mieszczą się w tym samym budynku. W tym samym miejscu (budynku, kompleksie budynków) działa też Zespół Szkół (...), a w jego ramach niepubliczne przedszkole, szkoła podstawowa i liceum.

Na podstawie uchwały Senatu nr (...) z dnia 16 stycznia 2014 r. oraz zarządzenia Rektora Nr (...) z dnia 17 lutego 2014 r. odwołująca Szkoła dokonała zmiany organu prowadzącego Niepubliczną Szkołę Podstawową z (...) na Fundację (...). Zmiana organu prowadzącego nastąpiła od dnia 1 września 2014 r.

Z porozumienia zawartego między odwołującą szkołą a Fundacją (...) wynika, że strony ustaliły, że „w związku z tym, że szkoły wchodzące w skład Zespołu Szkół (...) prowadzone są przez dwa organy, tj. Niepubliczna Szkoła Podstawowa przez Fundację (...), Niepubliczne Gimnazjum i Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące przez W. Wyższą Szkołę Społeczno- (...) niemożliwym jest rozdzielenie i płacenie niektórych rachunków i wynagrodzeń z poszczególnych kont, na które przekazywana jest dotacja. W związku z tym wszelkiego rodzaju zapłaty będą dokonywane z konta głównego Fundacji (...) bądź (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...), natomiast szkoły będą co miesiąc dokonywały rozliczeń i przekazywały je do księgowości”.

Od dnia 19 października 2018 r. organem prowadzącym Zespół Szkół (...) ponownie jest odwołująca Szkoła, w miejsce Fundacji (...). W imieniu odwołującej Szkoły nadzór nad Zespołem Szkół (...) sprawuje prof. I. K.. K. J. sprawuje funkcję dyrektora Zespołu Szkół (...).

Decyzją z dnia 29 lipca 2010 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego zatwierdził zasady określone w Regulaminie przyznawania stypendiów naukowych dla pracowników (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) w Ś. (dalej: Regulamin).

Zgodnie z § 1 Regulaminu, określa on zasady tworzenia, przyznawania i wypłacania stypendiów naukowych, o których mowa w art. 21 pkt 39 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1426 ze zm.; dalej: ustawa o PIT).

Zgodnie z § 2 na potrzeby stypendiów naukowych utworzony miał zostać Fundusz (...).

Zgodnie z § 3 stypendia naukowe przyznaje rektor po zasięgnięciu opinii Komisji Stypendialnej dla (...), którą tworzy prorektor oraz powołani przez rektora dwaj nauczyciele akademicy posiadający tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego. Łączna kwota przyznanych stypendiów naukowych nie może przekraczać środków funduszu stypendialnego.

Zgodnie z § 4 ust. 1 podstawę przyznania stypendium naukowego dla pracowników odwołującej szkoły stanowią: 1/ twórcze osiągnięcia naukowe uzyskane przez kandydata w okresie poprzedzającym ubieganie się o stypendium, 2/ zgłoszony przez kandydata projekt naukowy.

Zgodnie z § 5 konkurs na stypendia naukowe ogłasza komisja stypendialna w formie wywieszenia na tablicy ogłoszeń, komunikatu na stronie internetowej oraz w inny sposób publiczny. Wnioski o przyznanie stypendium składane są w terminie do 1 września. Przy przyznawaniu stypendium bierze się pod uwagę osiągnięcia naukowe i publikacje.

Zgodnie z § 6 wnioski o przyznanie stypendium oceniane są przez komisję stypendialną. Komisja ta ocenia wnioski, proponuje wysokość stypendium oraz okres jego wypłacania.

Zgodnie z § 7 stypendium naukowe dla pracownika uczelni nie może być wyższe niż 3.000 zł miesięcznie, w szczególnie uzasadnionych przypadkach rektor może przyznać stypendium do 6.000 zł.

Zgodnie z § 8 stypendia naukowe przyznawane są od 1 października na okres semestru lub roku akademickiego. Stypendia mogą być przedłużane na kolejne okresy. W przypadku zatrudnienia w ciągu roku akademickiego nauczyciela spełniającego warunki do otrzymania stypendium, może on je otrzymać z początkiem semestru letniego. Rektor zarządza okresowe, coroczne sprawozdanie realizacji celów, dla których przyznano stypendia naukowe.

Kryteria ustalania wysokości stypendiów zostały określone w Zarządzeniu Rektora Nr (...) z dnia 24 września 2010 r.

Zgodnie z § 2 tego Zarządzenia, pracownik może otrzymać stypendium naukowe, jeżeli jest zatrudniony w (...) w pełnym wymiarze czasu pracy w następujących kwotach:

1. do 1.300,00 zł miesięcznie, jeżeli:
 - a) zgłosił projekt naukowy,
 - b) posiada pomysł na przeprowadzenie badań naukowych,
2. od 1.300,00 zł miesięcznie do 2.100,00 zł miesięcznie, jeżeli:
 - a) zgłosił projekt naukowy,
 - b) posiada pomysł na przeprowadzenie badań naukowych,
 - c) daje rękojmię wykazywania się innowacyjnością w prowadzeniu zajęć, w oparciu o przedstawiony wniosek wraz z załącznikami,
3. od 2.100,00 zł miesięcznie do 3.000,00 zł miesięcznie, jeżeli:
 - a) zgłosił projekt naukowy,
 - b) posiada pomysł na przeprowadzenie badań naukowych,
 - c) daje rękojmię wykazywania się innowacyjnością w prowadzeniu zajęć, w oparciu o przedstawiony wniosek wraz z załącznikami,
 - d) potrafi zwiększyć aktywność uczniów lub studentów oraz pobudzać ich cechy poznawcze,
 - e) wykazuje się już osiągnięciami w ww. zakresie.

W latach 2013 – 2017 stypendia naukowe otrzymywali niemal wszyscy zatrudnieni w (...). W momencie wprowadzenia stypendiów w roku 2010, większości ówczesnych pracowników obniżono wysokość wynagrodzenia do poziomu płacy minimalnej. Odtąd wynagrodzenia zasadnicze z tytułu umowy o pracę oscylowały wokół płacy minimalnej.

I. K. uzyskał stopień naukowy doktora nauk matematycznych w 1977 r., habilitację w 1987 r. i tytuł profesora nauk matematycznych w 2002 r.; jest członkiem (...) Towarzystwa (...) oraz (...) Towarzystwa (...).

W latach 2013-2017 był autorem lub współautorem licznych artykułów w czasopiśmie naukowych krajowych i zagranicznych. Ponadto, odwołujący ubezpieczony prowadził badania naukowe dotyczące istnienia i struktury zbioru rozwiązań różnych typów równań i inkluzji różniczkowych w przestrzeniach B. oraz zastosowania równań różniczkowych w ekonomii. Efektem tych badań była praca naukowa, której był współautorem. Odwołujący sporządzał recenzje różnych prac dla czasopiśmie krajowych i zagranicznych. W tym czasie współpracował z uczonymi z wielu krajów, m.in. Niemiec, Indii, Egiptu, Ukrainy, Czech i USA.

Na podstawie umowy o pracę z dnia 17 sierpnia 2006 r. zawartej na czas nieokreślony odwołujący został zatrudniony w (...) od dnia 20 sierpnia 2006 r., w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku rektora, za wynagrodzeniem 9.900

zł. Aneksem do umowy o pracę z dnia 1 października 2010 r. wynagrodzenie obniżono od tego dnia do kwoty 3.900 zł. Dnia 31 maja 2014 r. umowa o pracę została rozwiązana.

Na podstawie umowy o pracę z dnia 1 czerwca 2014 r. zawartej na czas określony od dnia 1 czerwca 2014 r. do dnia 30 września 2017 r., odwołujący został zatrudniony w (...) w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku profesora zwyczajnego. W umowie nie wskazano wysokości wynagrodzenia.

Na podstawie umowy o pracę z dnia 1 października 2017 r. zawartej na czas nieokreślony, odwołujący został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku profesora zwyczajnego. W umowie nie wskazano wysokości wynagrodzenia.

Zgodnie z umową, pracownik w ramach swoich obowiązków jest zobowiązany do:

(A) wykonania ustalonego przez rektora w granicach określonych przepisami prawa wymiaru godzin dydaktycznych (30 godz.),

(B) czynnego udziału w pracach organów kolegialnych uczelni, udzielania konsultacji, przygotowywania w zakresie ustalonym przez dziekana: programów nauczania i specjalności kształcenia, programów studiów podyplomowych i kursów dokształcających oraz aktywnego udziału w ich promowaniu,

(C) uczestniczenia w uczelnianych i wydziałowych uroczystościach,

(D) realizacji ustalonych prac naukowo-badawczych,

(E) wykonania innych zadań ustalonych przez przełożonych.

Dnia 3 września 2018 r. została sporządzona korekta do umowy o pracę z dnia 21 września 2011 r., na podstawie której wynagrodzenie ubezpieczonego zostało określone w wysokości minimalnego wynagrodzenia brutto obowiązującego w danym okresie.

I. K. zwracał się do rektora o przyznanie stypendium naukowego, przedkładając sprawozdania z działalności naukowej. Rektor po zasięgnięciu opinii komisji stypendialnej i zapoznaniu się z dorobkiem naukowym, przyznawał ubezpieczonemu stypendia naukowe na poszczególne lata, tj.:

- decyzja z dnia 23 września 2013 r. (rok akademicki 2013/14); kwota 6.000 zł miesięcznie,
- decyzja z dnia 20 września 2014 r. (rok akademicki 2014/15); kwota 6.000 zł miesięcznie,
- decyzja z dnia 25 września 2015 r. (rok akademicki 2015/16); kwota 6.000 zł miesięcznie,
- decyzja z dnia 24 września 2016 r. (rok akademicki 2016/17); kwota 6.000 zł miesięcznie,
- decyzja z dnia 22 września 2017 r. (rok akademicki 2017/18); kwota 6.000 zł miesięcznie.

I. K. zawarł z Fundacją (...) następujące umowy o dzieło:

- dnia 1 marca 2013 r.; przedmiotem umowy były wykłady i recenzje prac oraz opracowanie wniosku o utworzenie nowego kierunku, za wynagrodzeniem 31.500 zł,
- dnia 2 stycznia 2014 r.; przedmiotem umowy było przeprowadzenie wykładów dla studentów, za wynagrodzeniem 29.500 zł,
- dnia 1 października 2014 r.; przedmiotem umowy było przeprowadzenie wykładów dla studentów, za wynagrodzeniem 31.500 zł,

- dnia 1 marca 2015 r.; przedmiotem umowy było przeprowadzenie wykładów dla studentów, opracowanie raportu samooceny dla (...), za wynagrodzeniem 33.500 zł,
- dnia 1 października 2015 r.; przedmiotem umowy było przeprowadzenie wykładów dla studentów oraz przygotowanie wniosku o utworzenie wydziału zamiejscowego, za wynagrodzeniem 34.500 zł,
- dnia 1 marca 2016 r.; przedmiotem umowy było przeprowadzenie wykładów dla studentów, za wynagrodzeniem 44.500 zł.

(...) jako płatnik składek wykazał za ubezpieczonego I. K. następujące podstawy wymiaru składek:

- od 10/2013 r. do 12/2017 r. – po 3.900 zł miesięcznie.

Płatnik składek nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne I. K. przychodu określanego przez siebie jako „stypendium naukowe” ani przychodów z tytułu wykonywania umów o dzieło łączących ubezpieczonego z Fundacją (...).

W październiku 2018 r. organ rentowy wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie nieuwzględnienia podczas ustalania podstaw wymiaru składek wynagrodzenia nazywanego przez płatnika składek „stypendium”.

Organ rentowy uznał, że odwołująca Szkoła wypłacała „stypendia naukowe” w oderwaniu od Regulaminu. Komisja Stypendialna, która miała opiniować ubiegających się o stypendia zbierała się we wrześniu danego roku, a nauczyciele przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum otrzymywali stypendia wraz z rozpoczęciem roku szkolnego, czyli od września. Wypłat stypendiów dokonywano od początku zatrudniania, podczas gdy teoretycznie w pierwszym roku pracy, pracownicy dydaktyczno-naukowi nie mieli do tego prawa. Wypłaty dotyczyły także osób, które nie były uwzględnione w protokołach przyznania stypendiów. Nauczyciele pracujący w przedszkolu, szkole podstawowej, gimnazjum i liceum byli zatrudniani przez odwołującą szkołę na stanowiskach asystenta w celu stworzenia pozoru wykonywania czynności akademickich, uzasadniających z kolei przyznanie „stypendium naukowego”. „Stypendia” stanowiły dodatkowy element wynagrodzenia, by osiągnęło ono w ten sposób poziom wynagrodzeń nauczycieli pracujących w szkołach państwowych.

Nadto organ rentowy uznał, że umowy o dzieło łączące pracowników (...) z Fundacją (...) były realizowane na rzecz (...), wobec czego, wynagrodzenia wypłacone z tytułu realizacji tych umów powinny być uwzględnione przez płatnika składek (...) w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (art. 8 ust. 2a ustawy o sus).

Dnia 4 grudnia 2018 r. pozwany wydał zaskarżoną decyzję.

Na podstawie powyżej przedstawionego stanu faktycznego, Sąd I instancji wydał powyższy wyrok uznając odwołania za nieuzasadnione.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 86 ustawy o sus, inspektorzy kontroli Zakładu uprawnieni są do przeprowadzania kontroli wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych przez płatników składek. Ustalenia poczynione w trakcie kontroli inspektor opisuje w protokole kontroli sporządzanym w dwóch egzemplarzach. Jeden pozostaje w aktach kontroli, a drugi przekazuje się płatnikowi składek lub osobie upoważnionej do jego reprezentowania. W terminie 14 dni od daty otrzymania protokołu płatnik może wnieść na piśmie zastrzeżenia co do ustaleń w nim zawartych (art. 91 ust. 2 i 3 ustawy o sus). O sposobie rozpatrzenia zastrzeżeń płatnik informowany jest na piśmie. Na tym etapie nie dochodzi zatem do stwierdzenia uprawnienia/obowiązku wynikającego z przepisów prawa, a jedynie do stwierdzenia, że kontrolowany płatnik nie wypełnia - odnoszących się do niego - obowiązków wynikających z regulacji ustawowych. Rozpatrzenie zastrzeżeń przez inspektora kontroli zamyka ten etap postępowania. W relacji między kontrolującym a kontrolowanym nie ma elementu nadzoru, czyli prawnej możliwości bezpośredniego ingerowania w działalność kontrolowanego przez podejmowanie działań o charakterze władczym (por. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 października 2011 r., II GSK 2111/11). Dopiero

ustalenia zawarte w protokole stanowią podstawę do wydania decyzji administracyjnej (art. 91 ust. 5 ustawy o sus). Jeżeli płatnik nie zgadza się z dokonanyymi w protokole ustaleniami, na podstawie których wydana została decyzja, może skarżyć decyzję do właściwego sądu na zasadach określonych w art. 83 ustawy o sus. Rozpatrzenie zastrzeżeń kończy etap kontroli i w przypadku braku odpowiedniego - zgodnego z zaleceniami - działania strony stanowić będzie podstawę do wszczęcia postępowania administracyjnego i wydania rozstrzygnięcia, które dopiero po wyczerpaniu administracyjnych środków zaskarżenia może być poddane kontroli właściwego sądu. Samo rozpatrzenie zastrzeżeń nie jest jednak aktem władczej ingerencji organu i nie podlega egzekucji administracyjnej. Nie podlega również kontroli sądów administracyjnych, ani sądów powszechnych.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o sus za ubezpieczonego uważa się osobę fizyczną podlegającą chociaż jednemu z ubezpieczeń społecznych, o których mowa w art. 1 ustawy.

Zgodnie z art. 4 pkt 2 lit. a) ustawy o sus, płatnikiem składek w stosunku do pracowników jest pracodawca. Ten sam podmiot realizuje obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenie zdrowotne (art. 85 ust. 1 ustawy o świadczeniach), Fundusz Pracy (art. 104 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (art. 9 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy).

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o sus, za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a. Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o sus, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3, a więc między innymi pracowników, stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o sus, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Zgodnie z art. 4 pkt 9 ustawy o sus, przychodem są przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy.

Zgodnie z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2236 ze zm.; dalej: rozporządzenie z dnia 18.12.1998 r.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągniany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy o sus. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 18.12.1998 r. szereg przychodów jest wyłączonych z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o PIT, za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT, w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 października 2018 r., wolne od podatku dochodowego są stypendia otrzymywane na podstawie przepisów o stopniach naukowych i tytule

naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, stypendia doktoranckie otrzymywane na podstawie przepisów o szkolnictwie wyższym lub stypendia przyznawane na podstawie przepisów o zasadach finansowania nauki oraz inne stypendia naukowe i stypendia za wyniki w nauce, których zasady przyznawania zostały zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, albo przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Sąd Okręgowy podkreślił, że omawiany przepis wskazuje na dwie grupy stypendiów podlegających zwolnieniu. Pierwsza grupa obejmuje stypendia otrzymywane na podstawie przepisów ustawowych i dotyczy stypendiów otrzymywanych na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 882, ze zm.) oraz stypendiów doktoranckich otrzymywanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1842). Druga grupa dotyczy innych stypendiów naukowych i za wyniki w nauce, które mogą być przyznawane przez różnego rodzaju instytucje (np. szkoły), organy administracji rządowej, jednostki samorządu terytorialnego, czy organizacje społeczne, w ramach prowadzonej przez nie działalności. Warunkiem zastosowania zwolnienia od podatku stypendiów z tej grupy jest zatwierdzenie zasad ich przyznawania przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego albo przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że przepis kreujący zwolnienie podatkowe jest wyjątkiem od zasady powszechności opodatkowania i nie podlega wykładni rozszerzającej, a jego treść należy interpretować ściśle oraz zgodnie z jego literalnym brzmieniem, nadając przy tym prymat wykładni językowej (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 15 września 2004 r., FSK 478/04; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 23 stycznia 2014 r., III SA/Wa 2387/13). Wykładnia językowa stanowi zatem podstawową zasadę wykładni przepisów prawa podatkowego zarówno wówczas, gdy wynikają z nich obowiązki podatkowe, jak i wtedy, gdy przepisy te zawierają zwolnienia. Wynika to z wymogu, by przepisy podatkowe były formułowane jasno i czytelnie (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 12 kwietnia 2000 r., III SA 696/99).

Stypendium w znaczeniu prawnym stanowi jednostronne świadczenie pieniężne ze strony osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej, przyznane za osiągnięcie określonego wyniku w danej dziedzinie nauki lub sztuki albo w celu umożliwienia kontynuowania nauki, prowadzenia badań naukowych lub prac w dziedzinie sztuki. Stypendium nie może wiązać się z ekwiwalentnym świadczeniem usług przez otrzymującego stypendium, na rzecz przyznającego, ponieważ powstanie wtedy zobowiązanie wzajemne w postaci umowy cywilnoprawnej o świadczenie usług.

Zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy o sus, za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Zgodnie z art. 18 ust. 1a ustawy o sus, w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło.

W judykaturze prezentowane jest jednolite stanowisko, że art. 8 ust. 2a ustawy o sus rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie dotyczy sytuacji, gdy praca wykonywana jest na podstawie jednej z wymienionych w tym przepisie umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub gdy praca jest wykonywana na podstawie umowy prawa cywilnego zawartej z osobą trzecią, ale praca jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w

stosunku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09).

Objęcie definicją pracownika dla potrzeb prawa ubezpieczeń społecznych, nie tylko pracowników w rozumieniu przepisów kodeksu pracy, ale także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (agentów, zleceniobiorców, wykonawców dzieła) oznacza jednocześnie rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wpływa na sposób ustalania podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia. Hipotezą normy prawnej wynikającej z art. 8 ust. 2a ustawy o sus objęte są dwa rodzaje relacji pomiędzy zainteresowanymi podmiotami.

Pierwszą jest sytuacja, gdy oba stosunki (pracowniczy i cywilnoprawny) dotyczą tych samych podmiotów jednocześnie występujących wobec siebie w roli pracodawcy - zleceniodawcy i pracownika - zleceniobiorcy, drugą zaś sytuacja, gdy na istniejący stosunek pracy „nakłada się” na stosunek cywilnoprawny między pracownikiem i osobą trzecią, na podstawie którego pracownik wykonuje pracę na rzecz pracodawcy w ramach łączącej pracodawcę z osobą trzecią (zleceniodawcą) umownej więzi prawnej. W tym ostatnim przypadku pracodawca jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika - zleceniobiorcę, bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostawał pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzystał z jego majątku. W konsekwencji w przypadku pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy o sus, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych. Taki sam sposób postępowania dotyczy także sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy, gdyż obowiązki płatnika powinny obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09 oraz z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09). Z punktu widzenia art. 22 § 1 i § 1¹ k.p. istotne jest bowiem jedynie to, czy faktycznie była ona świadczona w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2008 r., I PK 311/07).

W dalszej części uzasadnienia Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem sporu było, czy kwoty przypisane I. K. jako przychody w miesiącach wskazanych w zaskarżonej decyzji i szczegółowo opisane powyżej stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne oraz, czy w związku z tym, prawidłowo kwoty te doliczono do przychodów osiągniętych przez ubezpieczonego we wskazanych w decyzji miesiącach.

W sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych postępowanie sądowe skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. W postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, a nie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, w związku z czym nie ma możliwości badania prawidłowości decyzji wydanej przez organ rentowy w świetle przepisów tego ostatniego kodeksu. Sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego, jako przedmiotu odwołania. Nawet zatem faktyczne wystąpienie uchybień proceduralnych organu rentowego nie może skutkować uchynieniem wydanej przez niego i będącej następnie przedmiotem sporu sądowego decyzji.

Sąd Okręgowy podkreślił, że nie dostrzegł takich wad formalnych zaskarżonej decyzji, które obciążałyby ją w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego i dyskwalifikowałyby jako przedmiot odwołań. Podstawę do wydania decyzji stanowiły ustalenia oraz dowody zgromadzone podczas kontroli przeprowadzonej u płatnika składek, obejmującej okres od października 2013 r. do grudnia 2017 r. m.in. w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

Zaznaczył, że w toku kontroli ustalono, że płatnik składek naliczając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia nie uwzględniał przychodu z tytułu stosunku pracy, nazwanego „stypendium naukowym”. Zatem zarzuty odwołującej Szkoły, bazujące na nierozpoznaniu zastrzeżeń do protokołu kontroli i pominięciu wniosków dowodowych, nie mogą stanowić podstawy do uznania zasadności odwołania od decyzji organu rentowego będącej przedmiotem niniejszego postępowania.

Sąd I instancji podkreślił, że bezspornie, w okresie od października 2013 r. do grudnia 2017 r. odwołująca Szkoła wypłacała I. K. świadczenie nazwane „stypendium naukowym”. Bezspornie też, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego decyzją z dnia 29 lipca 2010 r. zatwierdził zasady określone w Regulaminie przyznawania stypendiów naukowych dla pracowników (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) w Ś. W., w brzmieniu stanowiącym załącznik do tej decyzji. Powyższe oznacza, że zasady przyznawania stypendiów naukowych w odwołującej Szkole zostały sformalizowane. Regulamin powołuje fundusz stypendialny, komisję stypendialną, określa zasady przyznawania stypendiów naukowych – przewiduje konkurs, konieczność złożenia wniosku, wskazanie twórczych osiągnięć naukowych przez kandydata, bądź zgłoszenie projektu naukowego, na te okoliczności powinny zostać sporządzone określone dokumenty, np. sprawozdania z posiedzeń komisji.

W świetle całokształtu materiału dowodowego należy – w ocenie Sądu Okręgowego – stwierdzić, że stypendium pobierane przez I. K. można zaliczyć do stypendiów naukowych, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT. Świadczenie to przyznawano rokrocznie po złożeniu wniosków, do których załączano listę publikacji naukowych i badań oraz wykaz konferencji, w których I. K. brał udział. Wnioski opiniowała komisja stypendialna (...), a następnie decyzjami rektora odwołującej Szkoły przyznawano stypendium naukowe w kolejnych latach akademickich. Ponadto w toku postępowania odwołujący przedłożył wykazy publikacji za dany okres. Z zaoferowanych dowodów wynika, że stypendium w kolejnych latach akademickich było powiązane z twórczymi osiągnięciami naukowymi albo projektami naukowymi zgłaszanymi przez I. K.. Zatem, można uznać za dowiedzioną tezę o związku między tą działalnością I. K. a przyznawaniem i wypłacaniem stypendium.

Sąd Okręgowy wskazał, że nie podzielił zarzutów podniesionych przez organ rentowy. Dla oceny zasadności przyznania stypendium, nie ma doniosłości prawnej istnienie bądź brak ścisłego powiązania publikacji I. K. z jego pracą w odwołującej Szkole. Natomiast to, czy I. K. obok swojej aktywności akademickiej w (...) podejmuje również inne aktywności zawodowe (lub takie same aktywności, ale w innych uczelniach), w niczym nie obniża rangi jego osiągnięć naukowych. Wymienione okoliczności nie stanowiły zatem przeszkody do przyznania stypendium naukowego i wyłączenia go z podstawy opodatkowania podatkiem PIT.

Sąd I instancji zwrócił uwagę natomiast, że tym, co stało na przeszkodzie uwzględnieniu odwołań odnośnie do włączenia do podstawy wymiaru składek kwot wypłacanego stypendium była rozbieżność regulacji wyłączenia stypendiów z opodatkowania podatkiem PIT (art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT) i z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (§ 1 i 2 rozporządzenia z dnia 18.12.1998 r.).

Niewątpliwie stypendium naukowe wypłacane przez pracodawcę (...) jego pracownikowi (I. K.) jest elementem przychodu ze stosunku pracy (art. 12 ust. 1 ustawy o PIT). Świadczenie to korzysta jednak ze zwolnienia od podatku dochodowego (art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT). Natomiast podstawę wyłączenia szeregu przychodów z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 18.12.1998 r. Z treści tego przepisu nie sposób jednak wyinterpretować normy prawnej, która wyłączałaby stypendia, w tym stypendia naukowe, stanowiące przychód ze stosunku pracy, z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

W zakresie umów o dzieło - ocenie Sądu I instancji - postępowanie dowodowe potwierdziło, że I. K. świadcząc pracę na podstawie umów o dzieło zawartych z Fundacją (...) powiązaną z płatnikiem, wykonywał ją w istocie na rzecz swojego pracodawcy, tj. (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...).

Czynności wykonywane w ramach umów o dzieło były niezbędne dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania (...) i to właśnie Szkoła osiągała ostatecznie korzyści z pracy ubezpieczonego. Przede wszystkim zapewniała studentom

możliwość wysłuchania wykładów i recenzji prac, stanowiących element postępowania związanego z ubieganiem się o stopień magistra. Były to czynności zapewniające realizację podstawowych zadań Szkoły, określonych w statucie i sprowadzających się w przeważającym zakresie do kształcenia studentów. Natomiast wypowiedzi I. K., że wykłady miały innych adresatów niż studenci (...) należy uznać za gołosłowne. Odwołujący nie przedstawili żadnych dowodów na poparcie tej tezy.

Sąd Okręgowy podkreślił, że z umowy o pracę łączącej odwołującą Szkołę z odwołującym ubezpieczonym wynika, że w ramach obowiązków pracowniczych był on zobowiązany także do przeprowadzania zajęć (w ramach pensum dydaktycznego), przygotowywania programów nauczania, realizacji prac naukowo-badawczych. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że I. K. wykonywał odrębne czynności na rzecz Fundacji (...). Praca w oparciu o umowę o dzieło była kontynuacją (albo elementem) czynności wykonywanych w ramach stosunku pracy i nie było przeszkód, by była świadczona w ramach stosunku pracy. Powyższe spostrzeżenia pozwalają na wypowiedzenie oceny odnośnie do celu rozgraniczenia tych umów. Otóż, wydaje się, że celem tym było uniknięcie obciążeń związanych z obowiązkiem wypłaty przez pracodawcę wynagrodzenia za godziny nadliczbowe związane z recenzowaniem prac magisterskich i wygłoszeniem wykładu (wykładów), być może w wymiarze przekraczającym pierwotne ustalenia stron.

Nadto, (...) otrzymywała od I. K. inne opracowania, niezbędne dla jej działalności: wnioski o utworzenie nowego kierunku, wnioski o utworzenie wydziału zamiejscowego i raport samooceny do (...). Można zapytać retorycznie: kto, jeśli nie (...), był żywotnie i bezpośrednio zainteresowany w należyтым dopełnianiu procedur formalno-prawnych niezbędnych do prowadzenia i rozwijania działalności Szkoły?

Ustawodawca dopuszczając rozwiązania pozwalające na umniejszanie kosztów prowadzonej działalności nie zaaprobował możliwości ich obejścia, czy uniknięcia ich opłacania. Sąd Okręgowy zaznaczył, że nie ma przy tym decydującej doniosłości podnoszony przez odwołującą Szkołę argument nieprzekazania Fundacji (...) środków pieniężnych na sfinansowanie umów o dzieło. Pomiedzy odwołującą Szkołą, odwołującym ubezpieczonym i zainteresowaną Fundacją (...) istnieją silne powiązania organizacyjne, ekonomiczne i osobowe, a zatem ekonomiczny rezultat czynności wykonywanych w ramach umów cywilnoprawnych powstawał w sferze interesów wszystkich trzech powiązanych ze sobą podmiotów. Należy również zauważyć, że trafności zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o sus nie wyklucza działanie przez pracownika w niepodzielnym interesie obu podmiotów (pracodawcy i zleceniodawcy).

Podsumowując, ustalenie, że W. Wyższa Szkoła Społeczno- (...) osiągała korzyść majątkową z realizacji umów cywilnoprawnych łączących I. K. i Fundację (...) skutkuje stwierdzeniem – w ocenie Sądu Okręgowego, że sporne umowy o dzieło były wykonywane na rzecz pracodawcy I. K., co ostatecznie skutkuje uznaniem ubezpieczonego w tym zakresie za pracownika odwołującej Szkoły.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i wyżej omówionych przepisów prawa materialnego oddalił odwołania – punkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 265), uwzględniając wartość przedmiotu sporu podaną przez pozwanego organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie i ostatecznie niekwestionowaną przez odwołującą Szkołę (por. oświadczenie procesowe pełnomocnika odwołującej Szkoły na rozprawie dnia 13 października 2020 r.).

W konsekwencji Sąd Okręgowy zasądził od każdego z odwołujących na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę po 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego) – punkt 2 sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniosła odwołująca W. Wyższa Szkoła Społeczno- (...) w Ś. W., zaskarżając go w części, tj. co do pkt 1 wyroku w zakresie w jakim Sąd I instancji oddalił odwołanie odwołującej oraz co do pkt 2 wyroku w całości w jakim zasądził od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił w szczególności:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

1. naruszenie art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zw. z art. 22 Kodeksu Pracy w zw. z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, iż wypłacane Ubezpieczonemu przez Odwołującą stypendium naukowe stanowi przychód Ubezpieczonego z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy i jako takie podlega zaliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, podczas gdy wypłacane Ubezpieczonemu stypendium naukowe stanowi świadczenie o niepracowniczym charakterze i nie wynika ze stosunku pracy, a tym samym nie może zostać zaliczone do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy; powyższe tym bardziej, iż zgodnie z treścią art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przychód w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie stypendiów stanowią wyłącznie stypendia wypłacane bezrobotnym oraz stypendia sportowe, a zatem stypendia o innym charakterze aniżeli to wypłacane Ubezpieczonemu,

2. naruszenie art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, iż wypłacane Ubezpieczonemu stypendium naukowe nie podlega wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne na podstawie ww. przepisów,

3. naruszenie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji błędne przyjęcie, iż przychody Ubezpieczonego z tytułu umów o dzieło zawartych z Fundacją (...) należy zaliczyć do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu pracy świadczonej w ramach umowy cywilnoprawnej realizowanej na rzecz własnego pracodawcy - (...), w sytuacji, w której:

a. okoliczności sprawy nie dają podstaw do uznania, iż Ubezpieczony wykonywał swoje obowiązki wynikające z umowy o dzieło zawartej z Fundacją (...) na rzecz (...),

b. okoliczności sprawy nie dają podstawy do uznania, iż pomiędzy Fundacją (...) a (...) została zawarta umowa, na podstawie której Ubezpieczony, w wykonaniu umowy o dzieło zawartej pomiędzy Fundacją (...) a Ubezpieczonym, obowiązany był świadczyć jakiegokolwiek usługi na rzecz (...), lub też na podstawie której (...) byłaby uprawniona do wykorzystania rezultatów wykonania ww. umowy przez Ubezpieczonego,

c. okoliczności sprawy nie dają podstaw do uznania, iż (...) przekazała Fundacji (...) jakiegokolwiek środki na sfinansowanie przez Fundację (...) umów o dzieło zawartych pomiędzy Fundacją (...) a Ubezpieczonym,

- a w konsekwencji w sytuacji, w której nie zostały spełnione ustawowe przesłanki zastosowania przedmiotowego przepisu, jak również kryteria jego stosowania wypracowane w judykaturze.

II. naruszenie przepisów prawa procesowego tj. naruszenie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. z zw. z § 2 pkt 6 i w zw. § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji niewłaściwe przyjęcie, iż wysokość należnych organowi rentowemu od Odwołującej kosztów zastępstwa procesowego winna zostać ustalona na podstawie wartości przedmiotu sporu podczas gdy w sprawach dotyczących podstawy wymiaru składek, wysokość kosztów procesu należnych stronie wygrywających nie jest uzależniona od wartości przedmiotu sporu i jest określona stałą wielkością.

Mając powyższe na uwadze, wniosł:

1) zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu poprzez:

a) zmianę zaskarżonej decyzji organu rentowego i ustalenie, iż przychody Ubezpieczonego otrzymane od odwołującej (...) tytułem stypendium naukowego oraz z tytułu zawartych z Fundacją (...) umów o dzieło nie stanowią podstawy

wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu pracy świadczonej przez Ubezpieczonego na rzecz (...) na podstawie umowy o pracę,

b) zasądzenie od organu rentowego na rzecz Odwołującej - (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) - zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;

2) ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania;

3) zasądzenie od organu rentowego na rzecz Odwołującej - (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) - zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na ww. apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie i o zasądzenie od odwołującej (...) na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

W dniu 21 listopada 2022 r. odwołująca W. Wyższa Szkoła Społeczno- (...) w Ś. w uzupełnieniu apelacji podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego tj. naruszenie § 2 ust. 1 pkt 29 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji przyjęcie, iż wypłacane Ubezpieczonemu przez Odwołującą świadczenie z tytułu stypendium naukowego podlega uwzględnieniu przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, podczas gdy zgodnie z treścią wskazanego przepisu, wartości świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego pracownika nie uwzględnia się w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, natomiast wypłacane ubezpieczonemu świadczenie w postaci stypendium naukowego jest świadczeniem wypłacanym w celu podnoszenia jego kwalifikacji zawodowych oraz wykształcenia ogólnego, co winno skutkować zastosowaniem wprost powołanego przepisu do świadczenia z tytułu stypendium naukowego, bądź też świadczeniem o charakterze na tyle podobnym do świadczenia na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego pracownika, iż powołany przepis winien zostać zastosowany do świadczenia z tytułu stypendium naukowego na zasadzie analogii (analogia legis).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odwołującej (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) w Ś. okazała się bezzasadna i podlegała oddaleniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji przeprowadził wyczerpujące i wystarczające do podjęcia rozstrzygnięcia postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów, przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, które tutejszy sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne, bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Spór w analizowanej sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy kwoty przypisane odwołującemu I. K. jako przychody w miesiącach wskazanych w zaskarżonej decyzji i szczegółowo opisane powyżej stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne oraz czy w związku z tym prawidłowo kwoty te doliczono do przychodów osiągniętych przez osobę ubezpieczonego we wskazanych w decyzji miesiącach.

W pierwszym rzędzie należało podać prawne podstawy niniejszego wyroku.

Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za ubezpieczonego uważa się osobę fizyczną podlegającą chociaż jednemu z ubezpieczeń społecznych, o których mowa w art. 1 tej ustawy. Z kolei, w myśl art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej płatnikiem składek jest pracodawca - w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, w tym z tytułu przebywania na urlopie

wychowawczym albo pobierania zasiłku macierzyńskiego, z wyłączeniem osób, którym zasiłek macierzyński wypłaca Zakład.

Ten sam podmiot realizuje obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenie zdrowotne (art. 85 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych) oraz Fundusz Pracy (art. 104 ust. 1 pkt 1a ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) i składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (art. 9 ustawy z 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy).

Zgodnie z art. 8 ust. 1 cyt. ustawy systemowej za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a. Zgodnie z art. 8 ust. 2a za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Zgodnie z art. 18 ust. 1 cyt. ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a, a więc między innymi pracowników, stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12.

Stosownie do treści art. 20 ust. 1 cyt. ustawy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Art. 4 pkt 9 cyt. ustawy jako przychód definiuje: przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu: zatrudnienia w ramach stosunku pracy, pracy nakładczej, służby, wykonywania mandatu posła lub senatora, wykonywania pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, pobierania zasiłku dla bezrobotnych, świadczenia integracyjnego i stypendium wypłacanych bezrobotnym oraz stypendium sportowego, a także z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności oraz umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, jak również z tytułu współpracy przy tej działalności lub współpracy przy wykonywaniu umowy.

Stosownie do treści § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiągany przez pracowników u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. § 2 ust. 1 tego rozporządzenia zawiera zamknięty katalog włączeń określonych przychodów z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Należy zgodzić się z konstatacją Sądu I instancji, że z treści tego przepisu nie sposób wyinterpretować normy prawnej, która wyłączałaby stypendia, w tym stypendia naukowe, jako przychód ze stosunku pracy, z podstawy wymiaru składek.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Kryterium decydującym o tym, czy dane świadczenie jest świadczeniem ze stosunku pracy nie jest źródło finansowania wydatku przez pracodawcę, ale okoliczność, czy świadczenie to może otrzymać wyłącznie pracownik, czy też inna

osoba niezwiązana z pracodawcą stosunkiem pracy i czy między świadczeniem, a stosunkiem pracy istnieje związek faktyczny i prawny (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 kwietnia 2018 r., II FSK 1179/16 i cytowane w jego uzasadnieniu wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia: 8 września 2016 r., II FSK 3073/14; 28 czerwca 2016 r., II FSK 1490/14; 27 kwietnia 2016 r., II FSK 516/14; 3 marca 2016 r., II FSK 44/14; 12 października 2012 r., II FSK 309/11; 2 sierpnia 2017 r., II FSK 1892/15). Zatem, o zakwalifikowaniu przychodu jako świadczenia ze stosunku pracy nie decyduje jego nazwa, lecz charakter.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty apelacji stanowiące o świadczeniu związanym z wykonywaniem czynności w miejscu pracy, czasie pracy i pod kierownictwem są absurdalne. Świadczenia ze stosunku pracy to także świadczenie urlopowe, wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy, diety z tytułu podróży służbowych itp. nie wypełniające tych kryteriów. To są kryteria dotyczące essentialia negoti stosunku pracy.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że bezspornie w okresie od października 2013 r. do grudnia 2017 r. odwołująca Szkoła wypłacała I. K. świadczenie nazwane „stypendium naukowym”.

Bezspornie też, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego decyzją z dnia 29 lipca 2010 r. zatwierdził zasady określone w Regulaminie przyznawania stypendiów naukowych dla pracowników (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...) w Ś. W., w brzmieniu stanowiącym załącznik do tej decyzji. Powyższe oznacza, że zasady przyznawania stypendiów naukowych w odwołującej Szkole zostały sformalizowane. Regulamin powołuje fundusz stypendialny, komisję stypendialną, określa zasady przyznawania stypendiów naukowych – przewiduje konkurs, konieczność złożenia wniosku, wskazanie twórczych osiągnięć naukowych przez kandydata, bądź zgłoszenia projektu naukowego, na te okoliczności powinny zostać sporządzone określone dokumenty, np. sprawozdania z posiedzeń komisji.

Sąd Apelacyjny zaznacza, że świadczenie to przyznawano rokrocznie po złożeniu wniosków, do których załączano listę publikacji naukowych i badań oraz wykaz konferencji, w których I. K. brał udział. Wnioski opiniowała komisja stypendialna (...), a następnie decyzjami rektora odwołującej Szkoły przyznawano stypendium naukowe w kolejnych latach akademickich. Ponadto w toku postępowania odwołujący przedłożył wykazy publikacji za dany okres. Z zaoferowanych dowodów wynika, że stypendium w kolejnych latach akademickich było powiązane z twórczymi osiągnięciami naukowymi albo projektami naukowymi zgłaszanymi przez I. K.. Zatem, można uznać za dowiedzioną tezę o związku między tą działalnością I. K. a przyznawaniem i wypłacaniem stypendium. Nie było jednak wymaganego prawem konkursu (stypendium przyznawano odwołującemu z pominięciem konkursu, z wniosku wynika, że zgłaszał się poza konkursem).

Zwrócić uwagę należy, że z § 5 decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 lipca 2010 r. wynika, że konkurs na stypendia naukowe ogłasza Komisja Stypendialna, Konkurs ogłaszany jest na tablicy ogłoszeń poprzez komunikaty na stronie internetowej Uczelni oraz w inny sposób dostępny dla pracowników. Wnioski o przyznanie stypendium składane są w terminie do 1 września. O stypendium mogą ubiegać się nauczyciele akademicy Uczelni zatrudnieni w wymiarze pełnego etatu. Przy przyznawaniu stypendium bierze się pod uwagę osiągnięcia naukowe i publikacje.

Tym, co stało na przeszkodzie uwzględnieniu odwołań odnośnie do włączenia do podstawy wymiaru składek kwot wypłacanego stypendium była rozbieżność regulacji wyłączenia stypendiów z opodatkowania podatkiem PIT (art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT) i z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (§ 1 i 2 rozporządzenia z dnia 18.12.1998 r).

Niewątpliwie stypendium naukowe wypłacane przez pracodawcę (...) jego pracownikowi (I. K.) jest elementem przychodu ze stosunku pracy (art. 12 ust. 1 ustawy o PIT). Świadczenie to korzysta jednak ze zwolnienia od podatku dochodowego (art. 21 ust. 1 pkt 39 ustawy o PIT). Natomiast podstawę wyłączenia szeregu przychodów z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 18.12.1998 r. Z treści tego przepisu nie sposób jednak wyinterpretować normy prawnej, która wyłączałaby stypendia, w tym stypendia naukowe, stanowiące przychód ze stosunku pracy, z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Z kolei w zakresie umów o dzieło Sąd Apelacyjny podaje, że postępowanie dowodowe potwierdziło, że I. K. świadcząc pracę na podstawie umów o dzieło zawartych z Fundacją (...) powiązaną z płatnikiem, wykonywał ją w istocie na rzecz swojego pracodawcy, tj. (...) Wyższej Szkoły Społeczno- (...). W tym zakresie Sąd Apelacyjny podziela w całości ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu I instancji.

W ocenie Sądu Odwoławczego zwrócić uwagę należy, że czynności wykonywane w ramach umów o dzieło były niezbędne dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania (...) i to właśnie Szkoła osiągała ostatecznie korzyści z pracy ubezpieczonego. Przede wszystkim zapewniała studentom możliwość wysłuchania wykładów i recenzji prac, stanowiących element postępowania związanego z ubieganiem się o stopień magistra. Były to czynności zapewniające realizację podstawowych zadań Szkoły, określonych w statucie i sprowadzających się w przeważającym zakresie do kształcenia studentów. Z kolei wypowiedzi I. K., że wykłady miały innych adresatów niż studenci (...) należy uznać za gołosłowne, gdyż odwołujący nie przedstawili żadnych dowodów na poparcie tej tezy.

Warto także dostrzec, zdaniem Sądu Apelacyjnego, że z umowy o pracę łączącej odwołującą Szkołę z odwołującym ubezpieczonym wynika, że w ramach obowiązków pracowniczych był on zobowiązany także do przeprowadzania zajęć (w ramach pensum dydaktycznego), przygotowywania programów nauczania, realizacji prac naukowo-badawczych. Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że I. K. wykonywał odrębne czynności na rzecz Fundacji (...). Praca w oparciu o umowę o dzieło była kontynuacją (albo elementem) czynności wykonywanych w ramach stosunku pracy i nie było przeszkód, by była świadczona w ramach stosunku pracy.

Powyższe spostrzeżenia – w ocenie Sądu Odwoławczego - pozwalają na wypowiedzenie oceny odnośnie do celu rozgraniczenia tych umów. Wydaje się, że celem tym było uniknięcie obciążeń związanych z obowiązkiem wypłaty przez pracodawcę wynagrodzenia za godziny nadliczbowe związane z recenzowaniem prac magisterskich i wygłoszeniem wykładu (wykładów), być może w wymiarze przekraczającym pierwotne ustalenia stron.

Ustawodawca dopuszczając rozwiązania pozwalające na umniejszanie kosztów prowadzonej działalności nie zaaprobował możliwości ich obejścia, czy uniknięcia ich opłacania. Nie ma przy tym decydującej doniosłości podnoszony przez odwołującą Szkołę argument nieprzekazania Fundacji (...) środków pieniężnych na sfinansowanie umów o dzieło. Sąd Apelacyjny podkreśla, że pomiędzy odwołującą Szkołą, odwołującym ubezpieczonym i zainteresowaną Fundacją (...) istnieją silne powiązania organizacyjne, ekonomiczne i osobowe, a zatem ekonomiczny rezultat czynności wykonywanych w ramach umów cywilnoprawnych powstawał w sferze interesów wszystkich trzech powiązanych ze sobą podmiotów. Należy również zauważyć, że trafności zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o sus nie wyklucza działanie przez pracownika w niepodzielnym interesie obu podmiotów (pracodawcy i zleceniodawcy).

Podsumowując ustalenie, że W. Wyższa Szkoła Społeczno- (...) osiągała korzyść majątkową z realizacji umów cywilnoprawnych łączących I. K. i Fundację (...), co ostatecznie skutkuje uznaniem ubezpieczonego w tym zakresie za pracownika odwołującej Szkoły, a tym samym zaliczenie wynagrodzenia otrzymanego z tego tytułu do podstawy wymiaru składek.

W zakresie odniesienia się do zarzutu sformułowanego w uzupełnieniu apelacji (załącznik do protokołu), tj. naruszenia prawa materialnego, naruszenie § 2 ust. 1 pkt 29 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, poprzez jego niezastosowanie Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z treścią załącznika do protokołu § 2 ust. 1 pkt 29 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998r. wartość świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego pracownika, z wyłączeniem wynagrodzeń otrzymywanych za czas urlopu szkoleniowego oraz za czas zwolnień z części dnia pracy, przysługujących pracownikom podejmującym naukę lub podnoszącym kwalifikacje zawodowe w formach pozaszkolnych. Powyższy zarzut jako bezzasadny również nie zasługuje na aprobatę.

Sąd Apelacyjny zaznacza, że podnoszenie kwalifikacji zawodowych uregulowane zostało w kodeksie pracy. Zgodnie z art. 103¹ k.p. § 1 Przez podnoszenie kwalifikacji zawodowych rozumie się zdobywanie lub uzupełnianie wiedzy

i umiejętności przez pracownika, z inicjatywy pracodawcy albo za jego zgodą. § 2 Pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe przysługują: 1) urlop szkoleniowy; 2) zwolnienie z całości lub części dnia pracy, na czas niezbędny, by punktualnie przybyć na obowiązkowe zajęcia oraz na czas ich trwania. § 3 Za czas urlopu szkoleniowego oraz za czas zwolnienia z całości lub części dnia pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia.

Z kolei zgodnie z art. 103 k.p. pracodawca może przyznać pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe dodatkowe świadczenia, w szczególności pokryć opłaty za kształcenie, przejazd, podręczniki i zakwaterowanie.

Art. 103⁴ k.p. § 1 Pracodawca zawiera z pracownikiem podnoszącym kwalifikacje zawodowe umowę określającą wzajemne prawa i obowiązki stron. Umowę zawiera się na piśmie. § 2 Umowa, o której mowa w § 1, nie może zawierać postanowień mniej korzystnych dla pracownika niż przepisy niniejszego rozdziału. § 3 Nie ma obowiązku zawarcia umowy, o której mowa w § 1, jeżeli pracodawca nie zamierza zobowiązać pracownika do pozostawania w zatrudnieniu po ukończeniu podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Sąd Apelacyjny wyjaśnia, że na mocy tej umowy pracodawca zobowiązuje się przyznać pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe w formie wskazanej w umowie co najmniej uprawnienie do urlopu szkoleniowego oraz zwolnienie z całości lub części dnia pracy na czas niezbędny, by punktualnie przybyć na obowiązkowe zajęcia, oraz na czas ich trwania z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, pracownik zaś zobowiązuje się co najmniej do podjęcia podnoszenia kwalifikacji zawodowych w formie wskazanej w umowie i dołożenia należytej staranności w dążeniu do jego ukończenia (art. 103¹ i 103⁵ pkt 1 k.p.). Są to elementy konieczne umowy o podnoszeniu kwalifikacji zawodowych.

Gdy pracodawca w drodze umowy o podnoszeniu kwalifikacji zawodowych przyznaje pracownikowi dodatkowe świadczenia (art. 103³ k.p.), w szczególności zobowiązuje się pokryć opłaty za kształcenie, przejazd, podręczniki i zakwaterowanie, stanowi to element uzupełniający umowy o podnoszeniu kwalifikacji zawodowych (w odniesieniu do sytuacji sfinansowania kosztów poniesionych przez pracodawcę na kształcenie pracownika ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego por. uw. 9 do niniejszych artykułów).

Umowa o podnoszeniu kwalifikacji zawodowych stanowi umowę prawa pracy, związaną z umową o pracę, lecz od niej odrębną. Jest ona klauzulą autonomiczną (zob. uw. 13 do art. 29). O odrębności tej umowy od umowy o pracę, a tym samym o odrębności wynikających z niej zobowiązań od praw i obowiązków stron stosunku pracy związanych ze świadczeniem pracy, należy wnosić z treści art. 103⁴ § 2 k.p., który stanowi, że umowa ta nie może zawierać postanowień mniej korzystnych dla pracownika niż „przepisy niniejszego rozdziału”. Gdyby umowa ta miała stanowić uzupełnienie umowy o pracę, przepis ten, wobec brzmienia art. 18 k.p., byłby zbędny. Por. także dotyczące przepisów nieobowiązującego obecnie rozporządzenia z 12.10.1993 r. wyroki SN: z 25.01.2005 r., I PK 144/04, OSNP 2005/17, poz. 265; z 29.11.2000 r., I PKN 118/00, OSNP 2002/13, poz. 308; oraz z 13.10.1999 r., I PKN 292/99, OSNP 2001/4, poz. 112, przyjmujące odrębność tej umowy od umowy o pracę. Wartość świadczeń przyznanych przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, z wyjątkiem wynagrodzeń otrzymywanych za czas zwolnienia z całości lub części dnia pracy oraz za czas urlopu szkoleniowego, jest wolna od podatku dochodowego (art. 21 ust. 1 pkt 90 u.p.d.o.f.).

W niniejszej sprawie brak jest dowodów na to by odwołujący I. K. swoje obowiązki wykonywał jako podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Sąd Apelacyjny podaje, że choć zarzuty sformułowane przez odwołującą Szkołę w apelacji są obszerne, to są nietrafione, a zatem Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do ich uwzględnienia. Zarzuty powołane w apelacji w żadnej mierze nie wzruszyły rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd I instancji. Uzasadnienie apelacji stanowi polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu I instancji oraz sprowadzają się do przedstawienia własnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, a także wynikających z tej oceny wniosków. Sąd Apelacyjny nie dopatrył się naruszeń ze strony Sądu Okręgowego, postępowanie dowodowe zostało przeprowadzone w sposób wyczerpujący, Sąd I

instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz dokonał prawidłowej analizy zgromadzonego materiału dowodowego, co w konsekwencji przełożyło się na wydanie wyroku oddalającego odwołania.

Odnośnie kosztów postępowania przed Sądem I instancji, wskazać należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w zależności od przedmiotu sporu, koszty zastępstwa procesowego mogą być bowiem ustalane w dwojaki sposób: wedle określonej w odpowiednich rozporządzeniach Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie opłat za czynności adwokackie lub radcowskie stałej stawki minimalnej albo wedle określonej w przedmiotowych rozporządzeniach stawki minimalnej, uzależnionej od wartości przedmiotu sporu, zgodnie z którą im wartość przedmiotu sporu jest wyższa, tym wyższa jest stawka należna profesjonalnemu pełnomocnikowi za udzieloną pomoc w prowadzeniu postępowania. Co znamienne, wszystkie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są, co do zasady, sprawami o prawa majątkowe i tak należy je traktować, a co za tym idzie możliwe (a w niektórych przypadkach konieczne) jest oznaczenie w nich wartości przedmiotu zaskarżenia.

Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów w uchwale z 20.07.2016 r., sygn. III UZP 2/16, mającej moc zasady prawnej, przesądził ostatecznie, że w postępowaniach dotyczących m.in. wymiaru składki, minimalne stawki wynagrodzenia pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym (czy adwokatem) powinny być ustalane z uwzględnieniem wartości przedmiotu sprawy (wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia), zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w odpowiednich przepisach kolejnych rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości regulujących kwestię należnych opłat za czynności radców prawnych/adwokatów. Powoływana uchwała jedynie ostatecznie przesądziła stanowisko, które już wcześniej prezentowane było w judykaturze Sądu Najwyższego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażano już wcześniej pogląd, że nie we wszystkich kategoriach spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych zastosowanie ma „zryczałtowana” minimalna stawka wynagrodzenia pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym. Zwłaszcza w sprawach dotyczących, najogólniej mówiąc, składek na ubezpieczenia społeczne wynagrodzenie pełnomocnika powinno być ustalane według wartości przedmiotu sprawy. W uchwale z dnia 09.03.1993 r., II UZP 5/93 (OSNCP 1993 nr 11, poz. 194) Sąd Najwyższy przyjął, że w sprawach o wymiar składek na ubezpieczenia społeczne pełnomocnikowi organu rentowego będącemu radcą prawnym, przysługuje wynagrodzenie z tytułu zastępstwa procesowego ustalone od wartości przedmiotu sprawy, ponieważ „składki na ubezpieczenie społeczne nie są świadczeniami pieniężnymi z ubezpieczenia społecznego, lecz świadczeniami na to ubezpieczenie”.

Podsumowując - w orzecznictwie Sądu Najwyższego już wcześniej ujawniło się wyraźnie stanowisko, że w sprawach, które mają za przedmiot obowiązek zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne, choćby w następstwie ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym (ustalenia obowiązku objęcia ubezpieczeniem i podstawy wymiaru składek), minimalne stawki wynagrodzenia pełnomocnika będącego radcą prawnym są ustalane na podstawie wartości przedmiotu sporu.

Wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu apelacji, Sąd Okręgowy dokonał właściwej oceny obowiązujących przepisów prawnych i w oparciu o te przepisy, mając na uwadze odpowiedzialność stron za wynik procesu, prawidłowo zasądził koszty zastępstwa procesowego. Podkreślić należy, że od dnia 13 października 2017r. § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z dnia 05.11.2015 r.) otrzymał brzmienie, zgodnie z którym stawki minimalne wynoszą 180 zł w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz w sprawach dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym. Zryczałtowana stawka nie dotyczy jednak spraw o wymiar składek na ubezpieczenia społeczne. W ocenie Sądu Apelacyjnego sprawa o wymiar składki nie jest bowiem ani sprawą o świadczenie z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego, ani też sprawą o podleganie ubezpieczeniom społecznym. Takie też stanowisko zajmuje Sąd Najwyższy uznając, że sprawa o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości wynikającej z przychodu uzyskanego przez pracownika na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia (lub innej umowy o świadczenie usług) wykonywanej na rzecz tego pracodawcy dotyczy jedynie wysokości składki, a nie objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, gdyż przedmiotem postępowania w takiej sprawie jest jedynie ustalenie właściwej kwoty podstawy wymiaru składki i wysokości składki, a nie samo podleganie ubezpieczeniom społecznym (uchwała SN z dnia 26.04.2018r., III UZP 9/17).

Mając na uwadze powyższe rozważania prawne, Sąd Apelacyjny uznał, że złożona apelacja odwołującej jest bezzasadna i na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu (punkt 1 wyroku).

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zawarte w punkcie 2 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 99 k.p.c. oraz § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Mając powyższe na względzie, tytułem zwrotu kosztów procesu (kosztów zastępstwa procesowego) zasądzono od odwołującej Szkoły na rzecz organu rentowego po kwocie 4050 zł – punkt 2 sentencji wyroku.

sędzia Marta Sawińska